

V L A A M S P A R L E M E N T



Zitting 2006-2007

15 juni 2007

GEDACHTEWISSELING

**over het advies van het Kinderrechtencommissariaat
‘Huisvesting voor minderjarigen in Begeleid Zelfstandig Wonen’**

VERSLAG

**namens de Commissie voor Wonen, Stedelijk Beleid, Inburgering en Gelijke Kansen
uitgebracht door de heer Jan Roegiers**

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Jan Penris.

Vaste leden:

mevrouw Hilde De Lobel, de heren Jan Penris, Wim Van Dijck, mevrouw Gerda Van Steenberge, de heer Christian Verougstraete;

de dames Cathy Berx, Hilde Crevits, de heer Tom Dehaene, mevrouw Veerle Heeren;

de dames Else De Wachter, Caroline Gennez, Michèle Hostekint;

de heer Sven Gatz, mevrouw Dominique Guns, de heer Hugo Philtjens.

Plaatsvervangers:

mevrouw Agnes Bruyninckx, de heren Felix Strackx, Erik Tack, Roland Van Goethem, John Vrancken;

de heren Carl Decaluwe, Stefaan De Clerck, mevrouw Monica Van Kerrebroeck, de heer Johan Verstreken;

de heren Chokri Mahassine, Jan Roegiers, Jo Vermeulen;

de heer Marc Cordeel, de dames Hilde Eeckhout, Laurence Libert.

Toegevoegde leden:

mevrouw Mieke Vogels;

de heer Bart De Wever.

DAMES EN HEREN,

De Commissie voor Wonen, Stedelijk Beleid, Inburgering en Gelijke Kansen hield op 24 mei 2007 een gedachtewisseling met mevrouw Ankie Vandekerckhove, kinderrechtencommissaris, over haar advies 'Huisvesting voor minderjarigen in Begeleid Zelfstandig Wonen'. Zij gaf ook een toelichting over het Jaarverslag 2005-2006 van het Kinderrechtencommissariaat¹ en wat daarin betrekking heeft op de bevoegdheden van de commissie.

I. TOELICHTING DOOR MEVROUW ANKIE VANDEKERCKHOVE, KINDERRECHTENCOMMISSARIS

Mevrouw *Ankie Vandekerckhove* dankt voor de uitnodiging en wijst erop dat het niet altijd evident is om een link te leggen tussen kinderrechten en de bevoegdheden van de Commissie voor Wonen, Stedelijk Beleid, Inburgering en Gelijke Kansen.

1. Jaarverslag 2005-2006 van het Kinderrechtencommissariaat

Het Kinderrechtencommissariaat (KRC) vervult drie taken: advies verlenen, ombudsdienst en informatie verspreiden. Inzake Gelijke Kansen is het KRC voornamelijk in de commissie voor Onderwijs actief, maar ook het holebibeleid, dat onder de bevoegdheden van deze commissie valt, bevat belangrijke elementen voor minderjarigen.

Mevrouw Vandekerckhove gaat in op het jaarverslag 2005-2006. Het KRC heeft diverse adviezen uitgewerkt, zowel voor het Vlaams Parlement als voor het federale parlement. Volgende thema's zijn daarbij aan bod gekomen: hervorming van de echtscheiding, opvang van niet-begeleide minderjarigen en van kinderen in gesloten centra, geweldloos opvoeden, aanpassing van de wetgeving op de jeugdbescherming, kinderopvang, integrale jeugdhulp, het beleidsplan van de hele Vlaamse Regering over jeugd- en kinderrechten.

In de periode 2005-2006 heeft de ombudsdienst van het KRC 1118 vragen en klachten ontvangen. Het grootste deel van de klachten gaat meestal over gezin en onderwijs. Jaarlijks ontvangt het KRC ook een aantal klachten over huisvesting. In 2006 waren dat er zeven. Het probleem is dat een aantal klachten de huurprijs of onaangepaste woningen betreft. Dat behoort tot de private markt, waar het KRC geen vat op heeft. Het KRC kan wel adviseren of bemiddelen wanneer het om klachten over socialehuisvestings-

maatschappijen gaat. Opvallend is de band tussen huisvesting en gezondheid. Minder kapitaalkrachtige gezinnen met een redelijk hoog aantal kinderen leven doorgaans in woningen die niet zijn aangepast aan de gezinssituatie. Er is vaak een causaal verband tussen de onaangepaste woning en de gezondheid van de kinderen. Vochtigheid en schimmel leiden bijvoorbeeld tot ademhalingsziektes.

Het KRC steekt elk jaar veel tijd in informeren en sensibiliseren aan de hand van publicaties en websites. De doelgroepen zijn kinderen en jongeren, maar ook volwassenen (leerkrachten en professionals). Scholen doen steeds vaker een beroep op informatie van het KRC.

Een knelpunt dat deze commissie aanbelangt, is volgens spreekster het recht van kinderen op een passende levensstandaard. Zij verwijst specifiek naar het recht op huisvesting, de link tussen gezondheid, welzijn en huisvesting. Het KRC maakte enkele jaren geleden deel uit van een stuurgroep bij een onderzoek van de UA naar deze link.

De kinderrechtencommissaris vraagt ook aandacht voor tegenstrijdige beleidstendensen. Zowel de sector als de betrokken ouders meldden dat een federale wet het verblijfsco-ouderschap promoot terwijl het door de socialehuurwetgeving moeilijk is om zowel vader als moeder een voldoende grote woning ter beschikking te stellen. Zeker als de kinderen bij een van de ouders gedomicilieerd zijn. Meestal beschikt de vader niet over een woning die groot genoeg is om de kinderen een week op te vangen. Naarmate de kinderen groter worden, is dat problematisch. Het valt niet mee om de betrokken ouders deze tegenstrijdigheid uit te leggen.

2. Begeleid Zelfstandig Wonen

Eind 2006 werd het KRC betrokken bij het project 'Woonzinnig!' van de Bijzondere Jeugdbijstand over de huisvesting van jongeren in het systeem van Begeleid Zelfstandig Wonen (BZW). Een aantal van die jongeren is meerderjarig. De regeling van de jeugdbijstand maakt het mogelijk dat jongeren ouder dan achttien nog gesteund worden. Er zitten echter ook minderjarigen tussen. Het zijn jongeren die al een residentieel hulpverleningstraject achter de rug hebben en dankzij BZW begeleid de overgang maken van een instelling naar zelfstandigheid. Het systeem werkt empowerment in de hand. De doelstelling van de hulpverlening is dat deze jongeren veel voor zichzelf regelen. In de geïnstitutionaliseerde hulpverlening worden heel veel beslissingen in hun plaats genomen. De hulpverlening vindt BZW heel waardevol. Het biedt maatschappelijk kwetsbare

¹ *Parl. St.* VI. Parl. 2006-07, nr. 42/1.

jongeren kansen om hun leven in eigen handen te nemen.

Gezien hun achtergrond en situatie hebben de meeste van die jongeren een laag tot uitermate laag inkomen. Ze leven vaak van een uitkering. Dat geldt zeker voor de minderjarigen die nog leerplichtig zijn en niet kunnen werken. Op de sociale en de private verhuurmarkt bevinden zij zich in een zwakke situatie.

Vanuit die vaststelling heeft de preventiecel Bijzondere Jeugdbijstand Oost-Vlaanderen het project 'Woonzinnig!' opgestart. Het project bestaat uit een rondreizende tentoonstelling. Daarnaast is een belevingsonderzoek uitgevoerd bij de betrokken jongeren. Het onderzoek is eind vorig jaar afgerond met een studiedag.

Er is een tegenstrijdigheid in het beleid. Terwijl BZW jongeren kansen wil bieden, fnuikt een problematische toegang tot huisvesting en andere ondersteunende diensten die kansen. Structureel overleg is aangewezen.

Het KRC heeft zich in zijn advies zoals decretaal bepaald geconcentreerd op de minderjarigen. Instanties als de Huurdersbond hebben voor de meerderjarigen advies verleend. Uit het onderzoek blijkt dat deze jongeren door hun leeftijd, achtergrond en leefsituatie specifieke woonproblemen en discriminatie ondervinden. Het begint bij het zoeken naar een gepaste woning. Door hun achtergrond, hun precare financiën en doordat geweten is dat ze in het BZW-systeem zitten, zien huisbazen deze jongeren niet graag komen. Minderjarigen zijn juridisch onbekwaam om contracten af te sluiten. Jongeren in BZW hebben vaak geen (goede) band meer met hun ouders. Jongeren kunnen zich niet tot hun ouders richten om zich juridisch te laten vertegenwoordigen. Tegelijk blijkt uit het belevingsonderzoek dat een woning vinden, inrichten en verzorgen een belangrijke positieve impuls is.

De juridische handelingsonbekwaamheid voor minderjarigen is in dit geval een probleem. Uit hun minderjarigheid vloeien een aantal andere problemen voort. Ze kunnen zich niet domiciliëren. Ze kunnen geen geblokkeerde rekening openen voor de waarborg. Hun rechtsbescherming is gebrekkig. Sommige jongeren moeten een waanzinnig hoge waarborg betalen. De waarborg wordt niet geblokkeerd en komt op de rekening van de verhuurder terecht, wat in strijd is met gewoonte en wetgeving.

De jongeren zijn doorgaans heel tevreden met hun eigen stek. De negatieve zaken zijn zaken die vaak terugkeren bij zwakke huurders: de slechte staat van de woonst, te veel vocht, vuil en rommelig, geen

afzonderlijke badkamer, te weinig verluchting en amper verwarming.

Opvallend is dat maar vijf van de 69 ondervraagde jongeren in een sociale woning wonen. De meerderheid moet zich tot de private markt richten. Meer dan de helft van de ondervraagde jongeren heeft een inkomen tussen 600 en 800 euro. Op die manier is het niet gemakkelijk om een kwalitatieve woning te vinden. Het aandeel van de huur in het totale budget is meer dan het aanvaardbaar geachte maximum van een derde.

Jongeren geven in het onderzoek aan dat de negatieve beeldvorming een probleem is. Het beleid kan dat niet verbeteren, maar moet zich bewust zijn van het feit dat de stempel van probleemjongeren ertoe leidt dat ze gezien worden als jongeren die als huurders voor problemen zullen zorgen. Deze jongeren worden echter begeleid. Bovendien blijkt dat ze trots zijn als ze slagen binnen BZW. Ze wensen zich als goede huurders te gedragen.

Er is volgens mevrouw Vandekerckhove een duidelijke link met het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK). Artikel 27 heeft het over het recht op een levensstandaard die toereikend is voor de lichamelijke, geestelijke, intellectuele, zedelijke en maatschappelijke ontwikkeling van het kind. In eerste instantie zijn de ouders daarvoor verantwoordelijk. De overheden wordt gevraagd de ouders te steunen.

Paragraaf 3 van artikel 27 bepaalt dat de lidstaten passende maatregelen moeten nemen om ouders of andere personen die verantwoordelijk zijn voor het kind – bijvoorbeeld de Bijzondere Jeugdbijstand – te helpen om dit recht te verwezenlijken en te voorzien in onder andere materiële bijstand en ondersteuning, met name wat betreft voeding, kleding en huisvesting. De spreker benadrukt dat het IVRK een bindende juridische norm is. Het onderzoeksrapport wijst op een verhoogd risico op huis- en dakloosheid voor deze jongeren, op het terechtkomen in het illegale huisvestingscircuit en op sociale uitsluiting.

Daarnaast wordt het recht op (zo degelijk mogelijk) wonen zowel in de Grondwet als in de Wooncode als een fundamenteel recht beschouwd, dat ook geldt voor minderjarigen. Het fundamentele recht op wonen wordt niet altijd in de praktijk omgezet voor jongeren en minderjarigen.

Het Vlaamse woonbeleid schuift betaalbaar wonen voor iedereen naar voren. Volgens de spreker geldt dat recht niet voor iedereen. Het Vlaamse woonbeleid heeft terecht aandacht voor senioren maar schenkt slechts weinig aandacht aan jongeren. Jongeren hebben daarnaast zelden een zelfstandige

toegang tot diensten en voorzieningen. De vereiste vertegenwoordiging van de ouders is moeilijk. De Bijzondere Jeugdbijstand meldt dat het niet evident is om een consulent of een andere hulpverlener te laten optreden.

Van deze jongeren wordt enerzijds verwacht dat ze op een succesvolle manier zelfstandig leven, terwijl ze maar weinig zelf kunnen doen. De jongeren kunnen geen huursubsidies aanvragen ook al staat geen leeftijdsvoorwaarde in de regelgeving. In het nieuwe systeem is meerderjarigheid wel een vereiste waardoor de groep helemaal uitgesloten wordt. Jongeren die toch een subsidie kregen, kregen die pas na een lange procedure met onzekere afloop.

Het principe in de organieke OCMW-wet van een menswaardig bestaan voor iedereen zonder leeftijdsbeperking wordt in de praktijk ingeperkt door de OCMW's. Ze zijn meestal niet bereid de waarborg voor te schieten. De sociale verhuring is slechts toegankelijk voor meerderjarigen vanwege de principiële handelingsonbekwaamheid. De meeste jongeren binnen BZW belanden op de private markt of bij de socialeverhuurkantoren. Tijdens het colloquium verklaarden de socialehuurkantoren dat deze jongeren een speciale aandachtsgroep zijn, maar dat hun woningenbestand ontoereikend is. Inzake leefloon is de situatie wisselend. Niet alle OCMW's kennen deze jongeren een leefloon toe. De spreekster vraagt het beleid aan de OCMW's duidelijk te maken dat jongeren ongeacht hun woonplaats in Vlaanderen recht hebben op dezelfde diensten.

3. Advies KRC

In zijn advies gaat het KRC vooral in op de principiële handelingsonbekwaamheid, die een federale aangelegenheid is. Daarnaast wijst het KRC op de taak van het Vlaams Parlement om het Vlaams beleidsplan Jeugd- en Kinderrechten van nabij te volgen. In het jaarverslag van de Vlaamse Regering wordt melding gemaakt van structurele steun voor deze groep. Het Vlaams Parlement moet de verantwoordelijke beleidsmakers daarover ondervragen. Voorts wordt binnen het woonbeleid aandacht gevraagd voor de kwetsbare groep jongeren. De groep is niet groot en bijgevolg geschikt voor een voorraangsbeleid. Het is belangrijk aandacht te schenken aan de context en aan het verleden van die jongeren. In het woonbeleid moet die groep als een specifieke doelgroep beschouwd worden. Via de Bijzondere Jeugdbijstand en woonbeleid moet een afwijking mogelijk zijn waardoor deze jongeren wel toegang krijgen tot de sociale verhuring. Voorts moet het beleid nadenken hoe men privéverhuurders bewust kan maken van deze toestand. De aanvraagprocedure voor huursubsidies moet transparanter. Jongeren moeten in het

kader van de huursubsidies als een doelgroep met bijzondere woonbehoeften beschouwd worden. Jongeren moeten bij het OCMW terecht kunnen voor de huurwaarborg. Jongeren voor wie het OCMW de waarborg voorschiet, vragen of dat anoniem kan. Er is behoefte aan een specifiek op jongeren gericht leefloonbeleid. Op basis van de organieke wet hebben deze jongeren ten slotte recht op die dienstverlening door het OCMW.

II. BESPREKING

Mevrouw *Cathy Berx* beaamt dat de OCMW-wetgeving geen leeftijdvereiste bevat. De wetgeving inzake het leefloon legt wel een leeftijdsgrens op, met uitzondering van minderjarigen die zwanger, ontvoegd of gehuwd zijn. Er is terecht verwezen naar de juridische handelingsonbekwaamheid. Er zijn echter tal van voorbeelden waar minderjarigen wel handelingsbekwaamheid krijgen. Vanaf 15 jaar kan men bijvoorbeeld een arbeidsovereenkomst aangaan. De spreekster suggereert na te gaan of de decreetgever specifieke handelingsbekwaamheid kan toekennen om aan deze verwachting tegemoet te kunnen komen. Anonieme OCMW-beleiding zal volgens de spreekster het stigma alleen maar bestendigen. Ze pleit voor een positief beeld van die begeleiding en omkadering.

Mevrouw *Ankie Vandekerckhove* beaamt dat er uitzonderingen zijn op de handelingsonbekwaamheid. Een bijkomende aanpassing is daarom niet compleet onmogelijk. Omdat handelingsonbekwaamheid grotendeels burgerrechtelijk geregeld wordt, is dat een federale aangelegenheid. Alle bijkomende druk van het Vlaamse niveau is welkom. Een van de fundamentele adviezen van het KRC aan de federale overheid gaat over een drietal wetsontwerpen over handelingsonbekwaamheid, spreekrecht en jeugdadvocaten. Deze wetsontwerpen wachten echter al enkele jaren op goedkeuring. Het is onlogisch dat 15-jarigen een arbeidsovereenkomst kunnen afsluiten maar geen huurovereenkomst. Elke OCMW-dienstverlening valt onder een andere regeling. Artikel 27 van het IVRK moet echter voor elke vorm van dienstverlening gelden. Ze is het eens dat OCMW-begeleiding niet tot een stigma zou mogen leiden. De jongeren zijn tevreden dat ze op het OCMW kunnen rekenen om nog voor hun meerderjarigheid aan een eigen leven te beginnen. Ze merken wel dat het stigma in hun nadeel is.

Mevrouw *Dominique Guns* begrijpt niet waarom jongeren die geen (goed) contact meer hebben met hun ouders niet vervroegd meerderjarig worden verklaard. Tegelijk neemt ze het op voor de verhuurders. Verhuurders kunnen niets aanvangen tegen minderjarigen die hun huur niet betalen. Beide kan-

ten van het probleem moeten aangepakt worden. Minderjarigen hebben naast rechten ook plichten. Mevrouw *Ankie Vandekerckhove* zegt dat handelingsbekwaamheid inderdaad zowel rechten als plichten inhoudt. Jongeren vervroegd meerderjarig verklaren is een grote ingreep om de handelingsonbekwaamheid aan te pakken. Alle ouderlijke plichten vervallen in dat geval immers en het is een onomkeerbare ingreep. Die maatregel dreigt een tijdelijk slechte band met de ouders helemaal te verbreken.

Mevrouw *Dominique Guns* vraagt wat het KRC adviseert bij klachten over onaangepaste huisvesting. Mevrouw *Ankie Vandekerckhove* antwoordt dat het KRC vaak niet kan reageren wanneer het over klachten over de private huurmarkt gaat. Bovendien benadrukt zij dat een gezin met vijf kinderen niet noodzakelijk recht heeft op een villa met evenveel kamers. Wat wel vaak wordt vastgesteld, is dat het hebben van kinderen ervoor zorgt dat gezinnen in de problemen raken. Het KRC kan wel bemiddelen met socialehuisvestingsmaatschappijen om hen ervan te overtuigen gezinnen met veel kinderen een groot huis toe te wijzen. Het Vlaamse woonbeleid probeert aan die behoefte te voldoen.

Mevrouw *Dominique Guns* wijst in dat opzicht op de verantwoordelijkheid van de ouders. Mevrouw *Ankie Vandekerckhove* antwoordt dat het KRC geen meldingen krijgt van ouders die niet tevreden zijn met de toegekende sociale woning. De problemen die wel gemeld worden, houden bijvoorbeeld verband met onbewoonbaar verklaarde woningen. Bijkomend probleem is vaak dat de betrokkenen niet op de hoogte zijn van de procedures. De eigenaarsbelangen mogen niet verdrongen worden door de huurdersbelangen, maar vooral in steden worden kwetsbare gezinnen vaak op een schandalige manier uitgebuit. Mevrouw *Dominique Guns* vraagt of het KRC de Wooninspectie kan inschakelen. Mevrouw *Ankie Vandekerckhove* benadrukt dat het KRC zo vaak mogelijk probeert te bemiddelen. Pas als er sprake is van ontoelaatbare gezondheidsrisico's wordt de klagers gevraagd een en ander te melden bij de huisvestingsdiensten. Eerst moeten de diensten van de Vlaamse overheid in actie treden. In theorie kan het KRC zich richten tot de Wooninspectie.

De heer *Tom Dehaene* heeft er een probleem mee dat voor een gescheiden gezin met veel kinderen twee grote woningen beschikbaar moeten zijn. Er is immers een tekort aan grote woningen. Hij geeft toe dat het wellicht niet haalbaar is maar suggereert toch dat de kinderen in het huis blijven wonen en de ouders wekelijks verhuizen. Veel van de opmerkingen en adviezen over BZW zijn algemeen geldend door een tekort aan betaalbare woningen. De spreker betreurt dat de aanpak van de OCMW's vaak verschilt. Door de lokale autonomie beslist elk OCMW autonoom

over steun. Die autonomie heeft opnieuw niet alleen voor de jongeren gevolgen. Blijkt uit de ondervraging dat de jongeren de OCMW-diensten niet kennen? De spreker is het niet eens met de vraag naar voorrang voor deze groep. Er zijn immers nog een aantal doelgroepen die problemen hebben om de huur te betalen. Hij pleit om daar omzichtig mee om te gaan.

Mevrouw *Ankie Vandekerckhove* beaamt dat voorrang een gevaarlijk woord is. Het is niet onlogisch dat het KRC een extra inspanning vraagt voor de minderjarigen, maar ze wil in geen geval dat zwakke groepen tegen elkaar opgezet worden. Veel van de problemen worden verklaard door een chronisch tekort aan betaalbare huurwoningen. Het traject dat deze groep al doorlopen heeft, is voor haar een argument om extra aandacht te vragen voor deze relatief kleine groep. Tegelijk beaamt ze dat hun problemen vergelijkbaar zijn met die van andere zwakke huurders.

De spreekster is voorstander van de lokale autonomie. Dat de toegang tot de hulp van het OCMW niet overal gelijk is, vindt ze echter eigenaardig. Iedereen verdient immers een gelijke rechtsbescherming. De omvang van de dienstverlening hoeft niet voor iedereen gelijk te zijn. De mogelijkheid om dienstverlening aan te vragen wel. In het onderzoek is niet gepeild naar de kennis over het OCMW. Mevrouw *Vandekerckhove* neemt aan dat die kennis groot is bij deze jongeren. Ze gaat ervan uit dat ze ingelicht worden door de begeleidende instanties. Doordat ze uit de jeugdhulp komen hebben ze een zekere voorgrond op andere maatschappelijk zwakke groepen.

De heer *Jan Penris* vraagt of het KRC advies heeft verleend over de nieuwe huurwet. Een aantal problemen had in dat kader opgelost kunnen worden. Mevrouw *Ankie Vandekerckhove* antwoordt negatief.

De verslaggever,

Jan ROEGIERS

De voorzitter,

Jan PENRIS